

РЕЦЕНЗИЯ

От: доц. д-р Цветан Георгиев Цветков, Университет за национално и световно стопанство, катедра „Национална и регионална сигурност“

Научна специалност: Икономика и управление (Иновации и управление на инвестициите в отбраната и сигурността)

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по професионална направление 3.8. Икономика, научна специалност „Икономика и управление“ (отбрана и сигурност) в УНСС.

Автор на дисертационния труд: *Недялко Иванов Недялков*

Тема на дисертационния труд: *Осигуряване на вътрешната сигурност на Република България чрез укрепване на институционалното взаимодействие на Държавна агенция „Национална сигурност“*

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 102/24.01.2022 г. на Зам.-Ректора по НИД и международно сътрудничество на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма към катедра „Национална и регионална сигурност“, факултет „Икономика на инфраструктурата“ на УНСС по докторска програма Икономика и управление (Отбрана и сигурност), съгласно Заповед на Ректора на УНСС № 2511/12.11.2019 г. Обучението е осъществено в докторантура на самостоятелна подготовка през периода 2019 – 2022 г.

Дисертантът е придобил магистърска степен по специалност „Маркетинг и мениджмънт“ в УНСС. Работил е като специалист сътрудник, експерт, брокер ценни книжа в: Елтон 24 АД, Елмаз 24 АД, Българско дружество за управление АД, ИП Хеджър АД, ФК Ортфинанс АД, ИП Метрик АД. Работил е като експерт в Министерство на вътрешните работи и е заемал различни ръководни длъжности в

Държавна агенция „Национална сигурност“. През периода 2013 – 2021 г. е бил Заместник председател на ДАНС.

Дългогодишният опит в частния сектор, в МВР и ДАНС са му дали възможност да натрупа познания и изгради аналитични умения, особено необходими при провеждане на самостоятелно научно изследване.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд е с обем 154 стандартни страници основен текст. Текстът съдържа две таблици и три фигури. Списъкът с литература съдържа 49 източника на български език, осем източника на английски език, 24 законови и подзаконовни актове.

Трудът е структуриран в: списък на използваните съкращения, списък на таблиците и фигурите, увод, три глави с различен брой точки във всяка от тях, заключение, списък с научните и научно-приложните приноси и списък с използвана литература.

Проблемът с усъвършенстване на взаимодействието между институциите, отговорни за осигуряването на националната сигурност от години е на дневен ред сред експертите и анализаторите. В този смисъл избраната от автора и неговия научен ръководител проблематика е много актуална. Актуалността нараства с особена сила в съвременните условия на военен конфликт в непосредствена близост до границите на страната. Авторът обосновава в достатъчна степен актуалността на темата си с аргументите за очакванията и оценките на българското общество и българския бизнес за социално-икономическа среда, позволяваща успешно развитие на политики, култура и индивидуални дейности, която изисква защита от чуждестранни или вътрешни заплахи и всякакъв външен или вътрешен натиск при реализирането на националните, груповите и личните права и интереси.

Формулираната цел на труда е да разкрие възможностите за модернизация на съществуващия модел на взаимодействие за осигуряване на националната сигурност и да разкрие несъвършенства във взаимодействието на ДАНС, като предложи конкретни мерки за укрепване на междуинституционалната координация и взаимодействие, систематизирани в нормативни, организационни, бюджетни и образователни

подсистеми. За постигане на целта са формулирани шест изследователски задачи. Считам, че целта и задачите са ясно и прецизно формулирани. Авторът безспорно е успял да изпълни задачите и да постигне целта на изследването.

Обект на дисертационния труд е дейността на ДАНС като специализиран орган към Министерския съвет на Република България за изпълнение на политиката по защита на националната сигурност, а предмет – институционалното взаимодействие на ДАНС с компетентните структури за целите на осигуряването на високо ниво на вътрешна сигурност на страната. Избраните обект и предмет на изследване са в съответствие със замисъла на автора. Трябва да се отбележи, че в някои аспекти изследването излиза извън рамките на обекта, като се анализират функциите на други институции, отговорни за вътрешната сигурност. Това е напълно оправдано и логично от гледна точка на спецификата на предмета.

Тезата, аргументирана в труда е, че съществуващата система на взаимодействие може да се модернизира чрез подобряване използването на ресурсите на различните ведомства на основата на ново, по-високо ниво на съгласуване на стратегическото взаимодействие в сектора на сигурността на страната, обхващащ съвместно полагане на целите на стратегическа и годишна основа и съвместно планиране на годишна основа. Това ще позволи по-високо ниво на тактическо и оперативно взаимодействие и координирани действия при изпълнението на тактическите и оперативните задачи.

Издигнатата теза е в логическа връзка с изведения основен изследователски проблем, който може да се определи с наличието на факти, формулирани от автора по следния начин: 1. отсъствие на стандартизирани процедури във взаимодействие, 2. широк обхват на различните аспекти в съдържанието на понятието „национална сигурност“ 3. огромен брой международни, чуждестранни, национални, държавни и частни организации, с които ДАНС взаимодейства при изпълнението на своите задачи 4. взаимодействието е дейност с много нюанси 5. взаимодействието е разнородна дейност утвърдена в различни ситуации и при работа с различни организации 6. взаимодействието се реализира в условията на значителни различия в палитрата от компетентности на различните структури в системата за сигурност 7. взаимодействието се осъществява и под натиска на разнородни срокове за съгласуване

и на разнородни критерии за ефективност на дейността, в среда на динамични промени, както в международен, така и в национален план.

Считам, че тезата е отлично формулирана и е доказана в хода на изследването. Докторантът познава в дълбочина практиката на функциониране на ДАНС и на всички останали структурни единици, които осигуряват националната сигурност, както и нормативната база в тази област. Използвал е достатъчно на брой литературни източници.

Стилът на изложение е подчертано ясен и точен, авторът демонстрира професионализъм при писане на научни текстове.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Първата глава на труда е озаглавена „Вътрешна сигурност. Роля, структура и дейности на ДАНС“. По същество в тази глава авторът представя анализ на обекта на изследване. Изхождайки от систематизиране на теоретични постановки относно категориите „сигурност“, „национална сигурност“, „управлението на националната сигурност“, „национални интереси“, „външна сигурност“ и „вътрешна сигурност“ той установява мястото, функциите и ролята на ДАНС в системата за сигурност на страната.

Втората глава е озаглавена „Състояние и тенденции на развитие на вътрешната сигурност и институционалното взаимодействие“. В нея авторът представя предмета на изследването. В по-конкретен план са анализирани: структурата на националната система за сигурност, състоянието на вътрешната среда на сигурност в страната, нормативната рамка на институционалното взаимодействие на ДАНС с други институции за осигуряване на вътрешната сигурност, спецификата на междуинституционално и международно взаимодействие на ДАНС с други структури. Много съществен момент в логиката на изследването е установяването на силните страни и несъвършенствата на междуинституционалното взаимодействие за осигуряване на вътрешната сигурност на страната.

Третата глава е озаглавена „Приоритетни направления на укрепване на институционалното взаимодействие за целите на постигането на по-високо ниво на вътрешна сигурност“. В тази глава основно са концентрирани приносните моменти на

изследването. Въз основа на проведените анализи и обобщения, авторът е предложил поредица от мерки за подобряване на институционалното взаимодействие между ДАНС и другите структури, осигуряващи националната сигурност. Предлаганите мерки са групирани в следните направления: правно-нормативни; организационни; мерки в областта на обучението на служителите от различни структури; бюджетно-финансови; възпитателно-образователни мерки в системата на образованието на младежта и образователни програми за лидерите в държавния, неправителствения и бизнес сектора. Като една от мерките за обучение на служителите от различни структури се предлага конкретна структура на курс “Управление на сигурността в публичния сектор” за ръководители и експерти, компетентни да осигурят защитата на националната сигурност чрез взаимодействие с ДАНС.

Изследването се основава на проведен задълбочен проблемен анализ. Идентифицираните чрез него проблеми са изследвани в детайли и са в основата на предлаганите мерки за подобряване на институционалното взаимодействие за осигуряване на вътрешната сигурност.

Предлаганите приоритетни направления и конкретни мерки за подобряване на институционалното взаимодействие са добре формулирани и ще бъдат полезни за подобряване на функционирането на институциите, ангажирани с осигуряване на вътрешната сигурност.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Авторът е формулирал два научни и три научно-приложни приноса. Счита, че трудът притежава ясно изразени приноси с научно-приложен характер, които бих формулирал по следния начин:

1. Извършен е задълбочен проблемен анализ на институционално взаимодействие на ДАНС с другите институции, отговорни за осигуряване на националната сигурност. Въз основа на анализа са изведени и систематизирани основните проблемни области.

2. Установени са и са доказани с аргументи силните и слабите страни на взаимодействието на ДАНС с другите институции, отговорни за осигуряване на националната сигурност.

3. Предложени са конкретни мерки, групирани в пет направления за подобряване на институционалното взаимодействие в сектора за сигурност, които, ако бъдат реализирани могат да осигурят високо ниво на вътрешна сигурност.

4. Разработена е структурата на интердисциплинарен курс за обучение по “Управление на сигурността в публичния сектор“, който може да бъде провеждан с ръководители и експерти, компетентни да осигурят защитата на националната сигурност чрез взаимодействие с ДАНС.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

По дисертационния труд авторът е представил четири публикации на български език. Една от тях е статия, публикувана в научно списание „Инфраструктура и комуникации“, издавано от факултет „Икономика на инфраструктурата“ – УНСС. Останалите три са статии в списание „Национална сигурност“.

Считам, че статиите са публикувани в престижни издания, съответстват на тематиката на дисертационния труд и представят значими части от него. В този смисъл мога да направя извода, че резултатите от изследването са представени в достатъчна степен на научната общност.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът е с обем 32 стандартни страници. Независимо от неголемия обем, считам, че той дава достатъчно ясна представа за целите, обекта, предмета, логиката, инструментариума, съдържанието, резултатите от изследването и препоръките, които са изведени в резултат от изследването.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Основните ми критични бележки и препоръки се свеждат до следното:

Много правилно в началото на изследването са представени националните интереси, като една от основните парадигми в сигурността. Препоръчително, обаче е в своите бъдещи разработки авторът да представи не само принципно съдържанието на това понятие, но и авторовата интерпретация на съществуващите национални интереси

към момента, поради факта, че те са много важно отправна точка за подобряване на институционалното взаимодействие.

Формулираните от автора предложения за мерки подобряване на институционалното взаимодействие в сектора за сигурност са перспективни и ще доведат до поредица от полезни ефекти. Едновременно с това препоръчвам в бъдещите си изследвания авторът да потърси допълнителни аргументи, които ги подкрепят. Такива аргументи може да се търсят например в теоретични и методически разработки по проблемите на институционалното взаимодействие в публичната сфера, оценка и избор на варианти и/или в анализ на добри практики от аналогични държави.

Препоръчвам на автора също така в бъдеще да се систематизират направленията, в които ще се очакват ползите от предвидените мерки, съпоставени с идентифицираните проблеми. По този начин ще може да се защити по по-добър начин издигнатата изследователска теза.

Имам и някои препоръки от по-технически характер. Липсва баланс между размера на отделните глави. Първата глава е над 70 страници, а другите са значително по-кратки. Обобщенията и заключенията от първа и втора глава са само обобщения, но липсват изводи и заключения. Изводите са концентрирани в т 3.6. от третата глава на изследването.

8. Заключение

Дисертационният труд на Недялко Иванов Недялков съдържа научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката. Кандидатът притежава задълбочени теоретични знания и способности за провеждане на самостоятелни научни изследвания, систематизиране на резултатите от тях и тяхното правилно интерпретиране. Трудът отговаря на всички изисквания на ЗРАСРБ и Правилника за неговото прилагане.

Като отчитам значимите научни постижения, силните страни на труда и незначителните бележки и препоръки, му давам категорична положителна оценка. Препоръчвам на уважаемото Научно жури да приеме труда като отговарящ на изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за неговото прилагане и специфичните изисквания на УНСС и да присъди на Недялко Иванов Недялков образователната и

научна степен „доктор” по професионална направление 3.8. Икономика, научна специалност „Икономика и управление” (отбрана и сигурност).

4.03.2022 / гр. София

Подпис: .....

доц. д-р Цветан Цветков

UNIVERSITY OF NATIONAL AND WORLD ECONOMY

REVIEW

By: *Associate Professor Tsvetan Georgiev Tsvetkov, PhD, University of National and World Economy*

Scientific Specialty of Economics and Management (Innovations and Management of Investments in Defense and Security)

Regarding: *Dissertation for awarding an educational and scientific degree "Doctor" in a professional branch 3.8. Economics, scientific specialty of Economics and Management (Defence and Security) at the University of National and World Economy.*

Author of the dissertation: *Nedyalko Ivanov Nedyalkov*

Topic of the dissertation: *Ensuring the Internal Security of the Republic of Bulgaria by Strengthening the Institutional Interaction of the State Agency for National Security*

Foundation for presenting the review: participation in the scientific jury for the defense of the dissertation according to Order № 102 / 24.01.2022 of the Vice-Rector for Research and International Cooperation of UNWE.

1. Information about the PhD student

The PhD student was studied in a doctoral program at the Department of National and Regional Security, Faculty of Economics of Infrastructure at UNWE under a doctoral program in Economics and Management (Defense and Security), according to Order of the Rector of UNWE № 2511 / 12.11.2019. The study was carried out in an independent training doctoral program of in the period 2019 – 2022.

The PhD student has a master's degree in Marketing and Management from the University of National and World Economy. He has worked as a specialist associate, expert, securities broker in: Elton 24 JSC, Elmaz 24 JSC, Bulgarsko Drujestvo za Upravljenje JSC, IP Hedger JSC, Ortfinance JSC, Metric JSC. He has worked as an expert in the Ministry of Interior and has held various management positions in the State Agency for National

Security. During the period 2013 – 2021 he was Deputy Chairman of the State Agency for National Security (SANS).

Many years of experience in the private sector, the Ministry of Interior and the SANS have given him the opportunity to gain knowledge and build analytical skills, especially necessary for conducting independent scientific research.

2. General description of the presented dissertation

The dissertation has a volume of 154 standard pages of main text. The text contains two tables and three figures. The bibliography contains 49 sources in Bulgarian, eight sources in English, 24 laws and regulations.

The paper is structured in: list of abbreviations, list of tables and figures, introduction, three chapters with different number of points in each of them, conclusion, list of scientific and scientific-applied contributions, and list of references.

The problem of improving the interaction between the institutions responsible for ensuring national security has been on the agenda among experts and analysts for years. In this sense, the issues chosen by the author and his scientific advisor are very relevant. The topicality is growing rapidly in the current conditions of military conflict in the immediate vicinity of the country's borders. The author substantiates the relevance of his topic with the arguments concerning the expectations and assessments of Bulgarian society and Bulgarian business for socio-economic environment, allowing successful development of policies, culture, and individual activities, which requires protection from foreign or internal threats and any external or internal pressure in the realization of national, group, and personal rights and interests.

The formulated objective of the work is to reveal the possibilities for modernization of the existing interaction model to ensure national security and to reveal imperfections in the interaction of SANS, proposing concrete measures to strengthen inter-institutional coordination and interaction, systematized in normative, organizational, budgetary, and educational subsystems. To achieve this objective, six research tasks have been formulated. In my opinion the objective and tasks are clearly and precisely formulated. The author has undoubtedly succeeded in fulfilling the tasks and achieving the research objective.

The object of the dissertation is the activity of SANS as a specialized body of the Council of Ministers of the Republic of Bulgaria for the implementation of national security policy, and the subject – the institutional interaction of SANS with the competent structures to ensure a high level of internal security. The selected object and subject of research are in accordance with the author's intention. It should be noted that in some respects the research goes beyond the object, analyzing the functions of other institutions responsible for internal security. This is completely justified and logical in terms of the specifics of the subject.

The thesis argued in the paper is that the existing system of interaction can be modernized by improving the use of resources of different departments based on a new, higher level of coordination of strategic cooperation in the security sector of the country, covering joint goals setting on a strategic and annual basis and joint planning on an annual basis. This will allow a higher level of tactical and operational interaction and coordinated actions in the implementation of tactical and operational tasks.

The raised thesis is in logical connection with the main research problem, which can be determined by the presence of facts with author's formulation as follows: 1. lack of standardized procedures in interaction, 2. a wide range of different aspects in the content of the category "national security", 3. a huge number of international, foreign, national, state, and private organizations with which SANS interacts in the performance of its tasks 4. interaction is an activity with many nuances, 5. interaction is a diverse activity established in different situations and when working with different organizations, 6. the interaction is realized in the conditions of significant differences in the range of competencies of the different structures in the security system 7. the interaction is carried out under the pressure of different deadlines for coordination and different criteria for effectiveness, in an environment of dynamic change, both internationally and nationally.

The thesis is well formulated and has been proven during research. The PhD student is deeply acquainted with the practice of functioning of SANS and all other structures that ensure national security, as well as the legal framework in this area. He used a sufficient number of literary sources.

The style of the texts is definitely clear and precise, the author demonstrates professionalism in writing scientific texts.

3. Evaluation of the obtained scientific and scientific-applied results

The first chapter of the dissertation is entitled "Internal Security. Role, structure, and activities of SANS". In essence, in this chapter the author presents an analysis of the study's object. Based on the systematization of theoretical statements on the categories of "security", "national security", "management of national security", "national interests", "external security" and "internal security", it establishes the place, functions, and role of SANS in the system for security of the country.

The second chapter is entitled "Status and trends of internal security and institutional cooperation". In it the author presents the subject of the research. In particular, the structure of the national security system, the state of the internal security environment in the country, the legislative framework of institutional interaction of SANS with other institutions for internal security, the specifics of inter-institutional and international interaction of SANS with other structures are analyzed. A very important point in the logic of the study is the identification of the strengths and imperfections of inter-institutional interaction to ensure the internal security of the country.

The third chapter is entitled "Priority areas for strengthening institutional cooperation in order to achieve a higher level of internal security". The main contributions of the research are concentrated in this chapter. Based on the conducted analyzes and summaries, the author has proposed a series of measures to improve the institutional interaction between SANS and other structures ensuring national security. The proposed measures are grouped in the following areas: legal and regulatory; organizational; measures in the field of training of employees from different structures; budgetary and financial; educational measures in the system of youth education and educational programs for leaders in the public, non-governmental and business sectors. As one of the measures for training of employees from different structures, a specific structure of the course "Security Management in the Public Sector" is proposed for managers and experts competent to ensure the protection of national security through interaction with SANS.

The research is based on an in-depth problem analysis. The problems identified are studied in detail and are the basis of the proposed measures to improve institutional cooperation to ensure internal security.

The proposed priority areas and specific measures to improve institutional interaction

are well formulated and will be useful for improving the functioning of institutions involved in ensuring internal security.

4. Evaluation of obtained scientific and scientific-applied contributions

The author has formulated two scientific and three scientific-applied contributions. In my opinion the work has clearly expressed contributions of scientific-applied nature, which I would formulate as follows:

1. An in-depth problem analysis of the institutional interaction of SANS with the other institutions responsible for ensuring national security has been performed. Based on the analysis, the main problem areas are identified and systematized.

2. The strengths and weaknesses of the interaction of SANS with the other institutions responsible for ensuring national security have been identified and proved with arguments.

3. Specific measures are proposed, grouped in five areas to improve institutional cooperation in the security sector, which, if implemented, can ensure a high level of internal security.

4. The structure of an interdisciplinary training course on "Public Sector Security Management" has been developed, which can be conducted with managers and experts competent to ensure the protection of national security through interaction with SANS.

5. Evaluation of the publications concerning dissertation

The author has published four publications in Bulgarian concerning dissertation. One of them is an article published in the scientific journal "Infrastructure and Communications", published by the faculty of Economics of Infrastructure – UNWE. The other three are articles in National Security journal.

In my opinion the articles are published in prestigious journals, correspond to the topic of the dissertation and present significant parts of it. In this sense, I can conclude that the results of the study are sufficiently presented to the scientific community.

6. Evaluation of the abstract

The abstract has a volume of 32 standard pages. Despite the small volume, I believe that it gives a clear enough idea of the objectives, object, subject, logic, tools, content, results

of the study and the recommendations that are derived from the study.

7. Critical remarks, recommendations, and questions

My main critical remarks and recommendations are as follows:

At the beginning of the study, national interests are very correctly presented as one of the main paradigms in security. However, it is recommended that in his future works the author presents not only the content of this concept, but also the author's interpretation of existing nowadays national interests, since they are a very important starting point for improving institutional interaction.

The author's proposals for measures to improve institutional cooperation in the security sector are promising and will lead to a series of beneficial effects. At the same time, I recommend in his future research the author to look for additional arguments that support the proposed measures. Such arguments can be sought, for example, in theoretical and methodological publications on institutional interaction in the public sphere, evaluation and selection of alternatives and/or analyses of practices from comparable countries.

I recommend the author also to systematize in the future the areas in which the benefits of the envisaged measures will be expected, in comparison with the identified problems. In this way it will be possible to better support the research thesis.

I also have some more technical recommendations. There is no balance between the size of the chapters. The first chapter is over 70 pages, and the others are significantly shorter. The summaries and conclusions of the first and second chapters are only summaries, with no conclusions. However, the conclusions are concentrated in item 3.6. from the third chapter of the study.

8. Conclusion

The dissertation of Nedyalko Ivanov Nedyalkov contains scientific and applied results, which contain original contributions to science. The candidate has in-depth theoretical knowledge and abilities to conduct independent scientific research, systematize their results and their correct interpretation. The work meets all the requirements of Academic Staff Development Act in the Republic of Bulgaria and the Regulations for its implementation.

Considering the significant scientific achievements, the strengths of the work and the insignificant remarks and recommendations, I give him a definite positive assessment. I recommend to the esteemed Scientific Jury to accept the work as meeting the requirements of Academic Staff Development Act in the Republic of Bulgaria, the Regulations for its implementation and the specific requirements of UNWE and to award Nedyalko Ivanov Nedyalkov educational and scientific degree "Doctor" in professional field 3.8. Economics, scientific specialty "Economics and Management" (defence and security).

4.03.2022 / Sofia

Signature: .....